

virker imidlertid ofte ved Replikernes fuldendte, skarpt skaarne Form altfor blændende og bestikkende.

Han slynger de dristigste Paradoxe i Ansigtet paa Publikum for at godtgøre sine Theorier, og han gør det med en saadan Sikkerhed og Kraft, at en ikke lille Del af Publikum ved første Øjekast aldeles taber Vejret af Overraskelse og bøjer kritikløst, betaget ind under Digterens Synskreds.

I sine Skuespil er Strindberg Himmelstormer.

Han river Englen, Kvinden, ned fra den taagede Skyhimmel, hvor hun i Aarhundreder har tronet; men han nøjes ikke med at berøve hende de himmelske Atributer, for saa bagefter at gøre hende til et almindeligt fornuftigt Menneske, der efter Evne kan virke i og udfylde en Plads i Samfundet — nej, han tilfredsstilles først, naar han har styrtet hende i Afgrunden og gjort hende til en falden Engel, Djævel eller Dæmon.

I denne Skikkelse lader han hende saa drive sit lede Spil med de stakkels Mænd.

Hvad er nu Strindbergs ethiske Formaal med at fremstille Kvinder som Laura i »Faderen«, Bertha i »Kammerater« og Thekla i »Kreditorer«?

Hvad opnaar Forfatteren ved at fremstille denne djævelske Kvindelighed Gang efter Gang?

Vil Forfatteren vise hvorledes Klogskaben udsuger og udnytter Talentet, gør det til sit og lever paa det?

Nej, det vil han visselig ikke, thi saa maatte han jo indrømme de ovennævnte Kvinders Klogskab, og Strindberg forlanger netop, at vi skal tro paa Kvindens aandelige Nullitet, ingen Samler har ivrigere end han søgt Bevis derfor.

Men er det virkelig de Strindbergske Mænd, der er kloge, og Strindbergske Kvinder, der er dumme, saa fører det vist let, for almindelige Menneskers Vedkommende, til den lidt farlige Konsekvens, at de finder Dumheden morsommere end Klogskaben, Lasten bedre end Dyden, naar Dyd og Klogskab fremstilles saa ynkeligædel og udmarvet, som Tilfældet er hos de Strindbergske Mænd, der hverken ejer moralsk eller korporlig Overlegenhed, naar det gælder.

Er det tilfredsstillende for Mænd at fremstilles saa svage, at de trods deres intellektuelle Overlegenhed kan udnyttes saaledes af enhver entreprenant Kvinde, der ved et eller andet uheldigt Tilfælde har forelsket sig i, saa at der kun bliver et epileptisk Kadaver tilbage, naar vedkommende Damer slipper Taget i sit ulukkelige Offer?

Vil Strindberg nu lære Mændene at være paa deres Post, saa de kan sikre sig Magten før Kvinderne tager den fra dem i Elskovsrusen, ja, saa var det jo unægtelig et ethisk Formaal han havde sat sig, men saa synes det alligevel underligt, at han selv modarbejder dette Formaal ved at lære Kvinden, hvor svag Manden er, og hvor let han lader sig fange i de smaa djævelske Kunstgreb, hun alene synes at have Patent paa at udføre.

Er Kvinden saa doven og paa samme Tid saa magtsyg, som Strindberg ynder at fremstille hende, har han jo i sine Skuespil begaaet den Bummert, at vise hende, at Vejen, ikke til Ligestilling, men til Overmagt, kan naas, uden Slid og Møje, uden Ex-

aminer, Valgret og alt det, Emancipationskvinderne kæmper for at tilegne sig. M. B.

En Berigtigelse.

I en Efterskrift til Artiklen »Ægteskab og Børn« i sidste Numer af »Hvad vi vil« siger Hr. Karl Hjort:

»Det skal herefter næppe kunne siges om det ærede Organ for »Dansk Kvindesamfund«, at det udmærker sig ved nogen »vidt dreven Liberalitet«. Det har tværtimod her givet tilkende, at det aldeles ikke sætter Pris paa at regnes blandt dem, der hylder det fri Ordskifte.«

Hvorved har det vist dette? Ved »som Vilkaar for Optagelse« at kræve, »at de paagældende Sætninger om det fri Ordskifte skulde udelades tilligemed de polemiske Udfald mod Fru Plum.«

Det sér efter dette ud, som om Red. af »Kvinden og Samf.« havde forlangt to Ting som Vilkaar for Artiklens Optagelse 1) at Sætningerne om det fri Ordskifte blev strøget, 2) at de polemiske Udfald mod Fru Plum udelodes. Dette er ikke rigtigt; der forlangtes kun én Ting: at de polemiske Udfald bortfaldt; naar Sætningen, hvori Ordene »det fri Ordskifte« forekom, ønskedes strøget, var det, fordi den i sin Helhed var et saadant polemisk Udfald, der efter min Mening umuliggør alt frit Ordskifte.

Det paagældende Stykke af K. H.s Artikel lyder saaledes: »Fru Plum er altsaa ikke selv »liberal«, men synes at høre til dem, der ikke taaler anden Livsanskuelse end deres egen. Dette kan være et heldigt Standpunkt for den, som vil holde sine Læsere i aandelig Trældom¹⁾. Den derimod, som ønsker selvstændigt tænkende Mennesker, maa hyldes det fri Ordskifte . . .«

Al Kommentar turde være overflødig. Enhver vil let kunne sé, at naar paagældende Sætning ønskedes strøget eller ændret, var det paa Grund af den deri indeholdte Sigtelse, ikke paa Grund af den almindelige Bemærkning om det fri Ordskifte, som vi alle rimeligvis er enige om.

Elisabeth Grundtvig.

Redaktør af »Kvinden og Samfundet«.

Boganmeldelse.

Ægteskabsstatistik paa Grundlag af den sociale Lagdeling af Marcus Rubin og Harald Westergaard.

Den moderne Statistik er en nyttig Videnskab; den belærer os med tørre Tal om en Mængde Samfundsforhold, om hvilke vi uden dens Hjælp kun subjektivt ad den personlige Erfarings Vej kunde danne os ubestemte og maaske hyppigst rent forkerte Forestillinger. Dette er ganske naturligt; man iagttager lettest de enkelte ofte fremtrædende Tilfælde og fælder deraf hurtigt en Dom om det iagttagne Fænomens Hyppighed og Betydning for Samfundet. Naar Statistiken derimod omhyggeligt har gennemgaaet og optegnet alle forekomne Tilfælde (saavidt dette overhovedet lader sig gøre) og sammenstillet dem med Befolkningstallet i det hele, med disses Forekomst i de forskellige Aars- og Aldersklasser, med Forholdene i andre Lande, deres Fordeling i Samfundslagene osv. osv. — saa først faar vi det mest objektive, det sikrest mulige Grundlag for vor Dom angaaende det

¹⁾ Udhævet af mig.